

Sygn. akt I C 1845/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 marca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący : SSO Andrzej Żelazowski

Protokolant: Dominika Lasek

po rozpoznaniu w dniu 01 marca 2016 r. w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa **E. N. (1)**

przeciwko **H. A.**

o zapłatę

I. zasądza od pozwanej H. A. na rzecz powódki E. N. (1) kwotę 100.000,00 zł (słownie złotych: sto tysięcy) z ustawowymi odsetkami od dnia 10 października 2013 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i dalszymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 01 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty;

II. zasądza od pozwanej H. A. na rzecz powódki E. N. (1) kwotę 8.617,00 zł (słownie złotych: osiem tysięcy sześćset siedemnaście) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 1845/14

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 15 marca 2016 r.

Powódka E. N. (1) – w ostatecznie określonym żądaniu pozwu skierowanym przeciwko pozwanej H. A. (k. 2-5, k. 59-60) – wniosła o: 1. zasądzenie od pozwanej H. A. na rzecz powódki kwoty 100.000 zł tytułem części należnego jej zachowku w wysokości 252.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 29 sierpnia 2013 r. do dnia zapłaty oraz 2. zasądzenie od pozwanej H. A. na rzecz powódki kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm prawem przepisanych.

Na uzasadnienie powódka wskazała, iż jest córką zmarłej spadkodawczyni A. N.. Na mocy postanowienia Sądu Rejonowego dla Krakowa – Krowodrzy w Krakowie, Wydział I Cywilny, z dnia 2 lipca 2012 r., sygn. akt I Ns 1585/09/K całość spadku nabyła pozwana H. A.. Podstawą stwierdzenia nabycia spadku był testament notarialny, ogłoszony w dniu 19 października 2009 r. Powódka jako jedyny spadkobierca ustawowy zmarłej A. N. w przypadku dziedziczenia ustawowego dziedziczyłaby spadek po matce w całości. Powódka nie zgadza się z zawartym w testamencie wydziedziczeniem wobec lakonicznego powołania się na jedną z przyczyn wydziedziczenia, która nie znajduje potwierdzenia w rzeczywistości. Wskazała dalej, że w skład masy spadkowej wchodzi lokal mieszkalny położony w K. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy dla Krakowa – Podgórze, Wydział IV Ksiąg Wieczystych prowadzi KW nr (...). Powódka określiła wartość mieszkania na kwotę 367.000 zł, wyposażenie natomiast na kwotę 11.000 zł. Całość spadku, który został nabyty przez pozwaną jest w ocenie powódki wart 378.000 zł. Ze względu na

okoliczność, iż powódka jest osobą trwale niezdolną do pracy o orzeczonym II stopniu niepełnosprawności wysokość należnego jej zachowku wynosi (...) udziału spadkowego, który przypadłby jej w przypadku dziedziczenia ustawowego, co w realiach niniejszej sprawy daje kwotę 252.000 zł.

Przed Sądem Rejonowym dla Krakowa – Krowodrzy w Krakowie pod sygn. akt I Co 3693/13/K zostało wszczęte z inicjatywy powódki postępowanie ugodowe celem polubownego rozwiązania sporu dot. należnego powódce zachowku, jednakże nie zakończyło się ono zawarciem ugody.

Pozwana H. A. w odpowiedzi na pozew (k. 68-70) wniosła o: 1. oddalenie powództwa oraz 2. zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowiska podała, iż przyczyna wydziedziczenia powódki wynika z jej postawy wobec matki i relacji jakie zachodziły pomiędzy powódką a jej matką – A. N. w ostatnich latach życia tej ostatniej. Celem egzemplifikacji powyższego wskazała na wieloletnie spory na drodze sądowej, w których powódka zajmowała stanowisko zdecydowanie przeciwne, a podejmowane przez nią czynności były dla spadkodawczyni niekorzystne. Powódka była inicjatorką postępowania o ważność testamentu po zmarłym ojcu, a mężu spadkodawczyni, a następnie o zachówek.

W ocenie pozwanej powódka nie interesowała się starszą i schorowaną matką. Powódka musiała korzystać ze wsparcia i pomocy osoby trzeciej. Spadkodawczyni umocowała pozwaną do wykonywania czynności mających na celu sprawowanie codziennej opieki, załatwiania niezbędnych spraw urzędowych, organizacyjnych czy związanych z opieką medyczną. Ponadto z korespondencji prowadzonej między powódką a jej ojcem wynika, iż E. N. (1) nie miała w ogóle zamiaru utrzymywania jakiegokolwiek kontaktu z matką.

W piśmie z dnia 10 marca 2015 r. (k. 99-103) powódka wskazała, iż jest osobą schorowaną, cierpi na nerwicę lękową, jest leczona psychiatrycznie. Nadto posiada drugą grupę inwalidzką. Dodatkowym ograniczeniem zdrowotnym są problemy z kolanem oraz kręgosłupem. Powódka może opuszczać swojej mieszkanie tylko w sytuacjach wyjątkowych, korzystając przy tym z pomocy opiekuna.

Bezsporne pomiędzy stronami były następujące okoliczności:

Powódka E. N. (1) jest córką A. N..

(odpis skrócony aktu urodzenia E. N. (1) – k. 8, t. I)

A. N. zmarła w dniu 9 lipca 2009 r. W chwili śmierci jej jedynym spadkobiercą ustawowym była powódka – E. N. (1).

Na mocy prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego dla Krakowa – Krowodrzy w Krakowie, Wydział I Cywilny z dnia 2 lipca 2012 r., sygn. akt I Ns 1585/09/K całość spadku po zmarłej A. N. na podstawie testamentu sporządzonego w dniu 27 lipca 2005 r, przed notariuszem A. P., Rep. (...) nabyła pozwana – H. A..

We wskazanym wyżej testamencie zostało zawarte oświadczenie spadkodawczyni A. N. o wydziedziczeniu swojej córki E. N. (1). Jako uzasadnienie wydziedziczenia wskazała następujące okoliczności:

- E. N. (1) od 1995 r. nie utrzymywała ze swoimi rodzicami żadnych kontaktów rodzinnych, które zerwała w 1995 r. oświadczając, że nie będzie z nimi utrzymywać żadnych kontaktów, a w stosunku do spadkodawczyni wręcz oświadczyła, że „nie zobaczy swojej córki do końca życia”, co konsekwentnie do obecnego czasu upórcozywie czyni; postępowala i postępuje w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego,

- spadkodawczyni oświadczyła, iż z uwagi na długotrwałą chorobę od wielu już lat nie wychodzi w ogóle z domu, nie miała więc możliwości załatwić wiele spraw osobiście, zdana więc była na pomoc innych; córka E. N. (1) oświadczając w 1995 r. w stosunku do spadkodawczyni, że nie zobaczy jej do końca jej życia, odmówiła jej tym samym wszelkiej

pomocy; mogła więc liczyć tylko na pomoc obcych ludzi, w tym na powołaną do dziedziczenia w przedmiotowym testamencie (pozwaną H. A.),

- E. N. (1) nie dopełniała względem swoich rodziców obowiązków rodzinnych w czasie choroby męża spadkodawczyni, a ojca E. N. (1) (powódki) kiedy w 2000 r. przechodzili ciężki okres związany z operacją i pobytem w szpitalu w R. nieżyjącego Z. N. – ojca E. N. (1),

- E. N. (1) odmówiła pomocy, a kiedy zapytana przez jej ojca, czy będzie odwiedzała go w szpitalu odpowiedziała (chodziło tu również o jej występowanie jako przedstawiciela kogoś z rodziny), że będzie odwiedzała swojego ojca w szpitalu, ale pod warunkiem gdy otrzyma pełnomocnictwo do jego konta bankowego; na koncie tym były wspólne pieniądze spadkodawczyni i jej męża, wszystkie środki na ich bieżące utrzymanie; nie mogli zatem nie mając do swojej córki zaufania wyrazić na to zgody; spadkodawczyni oświadczyła, że zmuszeni byli skorzystać z pomocy obcych ludzi,

- spadkodawczyni oświadczyła, że E. N. (1) była raz w szpitalu u ojca, ale jej celem było wymuszenie upoważnienia do ich konta bankowego i wymuszenie dokonania na jej rzecz darowizny mieszkania; nie chodziło jej bynajmniej o odwiedzenie ojca, czyli wypełnienie swoich obowiązków rodzinnych,

- w czasie jednej z rozmów telefonicznych nazwała (E. N. (1)) swoich rodziców określeniem „dwóch starych durni”; wszelkie próby nawiązania kontaktów z córką, rozmów czy to osobiście czy też telefonicznych, które miały na celu dojście do wspólnego porozumienia i wrócenia do normalnych stosunków rodzinnych kończyły się fiaskiem, a zawsze wszelkie próby rozmowy wychodziły od spadkodawczyni i jej nieżyjącego męża, a nigdy od ich córki E. N. (1),

- E. N. (1) znęcała się również psychicznie nad swoimi rodzicami.

(akta Sądu Rejonowego dla Krakowa – Krowodrzy w Krakowie, Wydział I Cywilny, sygn. I Ns 1585/09/K: testament A. N. sporządzony w formie aktu notarialnego z dnia 27 lipca 2005 r. w K. przed notariuszem A. P., Rep. (...) – k. 10, t. I, postanowienie z dnia 2 lipca 2012 r. – k. 357, t. II)

Przed Sądem Rejonowym dla Krakowa – Krowodrzy w Krakowie, Wydział I Cywilny pod sygn. akt I Co 3693/13/K toczyło się postępowanie pojednawcze z wniosku E. N. (1), w którym wezwała H. A. do próby ugodowej, na mocy której przeciwniczka zobowiąże się do zapłaty na rzecz wnioskodawczyni (powódki) kwoty 240.000 zł tytułem zachowku należnego E. N. (1) po zmarłej matce – A. N..

Do zawarcia ugody pomiędzy stronami w powyższym postępowaniu jednak nie doszło.

(akta Sądu Rejonowego dla Krakowa – Krowodrzy w Krakowie, Wydział I Cywilny, sygn. I Co 3693/13/K: wniosek z dnia 29 sierpnia 2013 r. – k. 1-2, protokół posiedzenia z dnia 12 grudnia 2013 r. – k. 7)

Ponadto Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

A. N. była żoną Z. N.. Mieli dwójkę wspólnych dzieci – M. N. oraz E. N. (1). Mieszkali przy ulicy (...) w K.. M. N. zmarł tragicznie w młodym wieku.

A. N. była osobą egocentryczną, skoncentrowaną na sobie, izolowała się od ludzi, unikała kontaktu nawet ze znajomymi i najbliższą rodziną. Nie wykazywała zainteresowania problemami bliskich. Nie pracowała. Jej mąż Z. N. utrzymywał rodzinę, pracował dużo i ciężko. Mieszkaniem zajmowała się pomoc domowa. Z. N. darzył spadkodawczynię dużym szacunkiem, będąc jednocześnie pod silnym jej wpływem. Nie potrafił się przeciwstawić jej decyzjom oraz podejściem do otoczenia, w szczególności do córki E. N. (1). Powódka była przez matkę traktowana bardzo chłodno, matka nie interesowała się nią, odtrącała ją emocjonalnie. Stan ten nasilił się zwłaszcza po śmierci syna M. N.. A. N. wówczas całkowicie pogrążyła się w żałobie oraz dawała odczuć powódce, iż jej zmarły syn był dla niej ważniejszym dzieckiem niż powódka.

A. N. od połowy lat 80. ubiegłego wieku praktycznie nie opuszczała swojego mieszkania, w przypadku wizyt osób trzecich najczęściej zamykała się w swoim pokoju. Nigdy nie szukała kontaktu z powódką, nie dążyła do poprawy relacji z nią. Nie inicjowała spotkań, rozmów telefonicznych czy wymiany korespondencji.

Powódce natomiast bardzo zależało na poprawie czy wręcz nawiązaniu stosunków ze swoją matką. W dzieciństwie trudno jej było zrozumieć dlaczego jest odtrącana przez matkę. Mimo tego przez całe dorosłe życie szukała porozumienia z nią, gotowa była przebaczyć poprzednie postępowanie matki wobec niej aby tylko zbliżyć się do niej. Powódka ze swoim ojcem Z. N. generalnie miała dobry kontakt, jednakże nie był on pozbawiony żalu ze strony powódki z uwagi na jego niejednoznaczną postawę wobec powódki. Mimo głębokiego uczucia jakim Z. N. darzył powódkę, często nie potrafił przeciwstawić się swojej żonie, która starała się izolować swą córkę również od swego męża. Powódka interesowała się stanem zdrowia ojca, odwiedzała go w szpitalu oraz w sanatorium, mimo iż jej matka podczas jednej z hospitalizacji Z. N. zabroniła lekarzom informowania córki o jego stanie zdrowia. A. N. nie była obecna na pogrzebie Z. N., chociaż jej stan zdrowia fizycznego nie uzasadniał absencji w tak ważnej rodzinnej uroczystości. Z korespondencji prowadzonej pomiędzy powódką a jej ojcem wynika, iż relacje ich były skomplikowane, nacechowane wzajemnymi pretensjami ale zarazem pełne uczucia i troski. Stosunki powódki z ojcem były zdecydowanie lepsze i bardziej poprawne niż z matką.

Pod koniec życia spadkodawczyni A. N. była osobą schorowaną, cierpiała między innymi na obturacyjną chorobę płuc, niedokrwienie serca, nadciśnienie tętnicze, miała również problemy z poruszaniem się. Opiekę nad nią sprawował głównie mąż – Z. N., do chwili śmierci w październiku 2004 r. Później wszystkimi sprawami organizacyjnymi, urzędowymi oraz związanymi z leczeniem spadkodawczyni zajmowała się pozwana H. A., która już wcześniej świadczyła doraźną pomoc państwu N.. Pozwana została już w 2004 r. upoważniona do zorganizowania i załatwienia wszelkich spraw związanych z pogrzebem A. N.. Z kolei w 2006 r. spadkodawczyni udzieliła H. A. pełnomocnictwa do sprawowania nad nią opieki, występowania przed wszystkimi sądami i urzędami, administrowania mieszkaniem spadkodawczyni przy ul. (...), składania wszelkich oświadczeń, odbioru korespondencji oraz odbioru należnych jej świadczeń, w tym rentowych. Po śmierci Z. N. powódka podejmowała kolejne próby nawiązania kontaktu z matką. W swoje działania angażowała osoby trzecie – znajomych, sąsiadów z nadzieją aby ze względu na ich obecność spadkodawczyni wpuściła powódkę do mieszkania i porozmawiała z nią. Spadkodawczyni jednak permanentnie odmawiała kontaktu, rozmowy telefoniczne były zdawkowe lub nie było ich wcale ze względu na odkładanie słuchawki przez A. N.. Przyjaciele państwa N. bez powodzenia próbowali podjąć się mediacji pomiędzy nimi a córką E. N. (1). Powódka próbowała przez osoby trzecie zasięgać informacji na temat stanu zdrowia swojej matki.

Po śmierci Z. N., a następnie po śmierci spadkodawczyni A. N. toczyły się postępowania dotyczące majątku spadkowego po zmarłych rodzicach. Powódka domagała się należnego jej zachowku po ojcu, jednakże powstałe na tym tle spory ze swoją matką starała się zakończyć na drodze polubownej. Czynności procesowe, które podejmowała wynikały z poczucia pokrzywdzenia, iż nie otrzymała żadnego majątku po zmarłym ojcu.

Powódka E. N. (1) jest osobą chorą, cierpi na zaburzenia nerwicowo – depresyjne. Ma również problemy z poruszaniem się na skutek urazu kręgosłupa oraz kolana. Od 1995 r. nie pracuje zawodowo, a od 1998 r. jest osobą trwale niezdolną do pracy z orzeczoną trzecią grupą inwalidzką. Obecnie jest na emeryturze.

Dowód: zeznania świadka T. P. w protokole rozprawy z dnia 3 lutego 2015 r. – 00:05:01 – 00:18:14, zeznania świadka A. B. w protokole rozprawy z dnia 3 lutego 2015 r. – 00:18:53 – 00:29:27, zeznania świadka M. B. w protokole rozprawy z dnia 26 maja 2015 r. – 00:03:48 – 00:47:35, zeznania świadka E. N. (2) w protokole rozprawy z dnia 26 maja 2015 r. – 00:48:05 – 01:06:10, zeznania świadka B. N. w protokole rozprawy z dnia 26 maja 2015 r. – 01:06:36 – 01:24:10, zeznania świadka B. B. w protokole rozprawy z dnia 26 maja 2015 r. – 01:24:29 – 01:49:47, zeznania świadka D. F. w protokole rozprawy z dnia 22 września 2015 r. – 00:06:32 – 00:45:37, zeznania świadka I. W. w protokole rozprawy z dnia 22 września 2015 r. – 00:34:32 – 00:45:37, zeznania świadka R. P. w protokole rozprawy z dnia 22 września 2015 r. – 00:46:03 – 00:57:32, zeznania świadka M. J. w protokole rozprawy z dnia 22 września 2015 r. – 00:57:59 – 01:36:43, zeznania świadka K. R. w protokole rozprawy z dnia 22 września 2015 r. – 01:38:42, częściowo zeznania powódki – protokół przesłuchania w miejscu zamieszkania powódki z dnia 2 grudnia 2015 r.,

częściowo zeznania pozwanej H. A. w protokole rozprawy z dnia 1 marca 2016 r. – 00:07:15 – 01:16:54, akta Sądu Rejonowego dla Krakowa Krowodrzy w Krakowie o sygn. I Ns 2275/04/K: wniosek o stwierdzenie nabycia spadku po Z. N. – k. 1-2, t. I, postanowienie z dnia 1 grudnia 2006 r. – k. 226 i 228-237, t. II, apelacja uczestniczki E. N. (1) – k. 276-278, t. II, postanowienie z dnia 22 czerwca 2007 r. – k. 337v, t. II, akta Sądu Rejonowego dla Krakowa Krowodrzy w Krakowie o sygn. I Ns 1585/09/K: wniosek o stwierdzenie nabycia spadku po A. N. z dnia 24 lipca 2009 r. – k. 1-2, t. I, postanowienie z dnia 2 lipca 2012 r. – k. 357 i 367-370, t. II, apelacja uczestniczki E. N. (1) – k. 391-406, t. III, postanowienie z dnia 16 maja 2013 r. – k. 427, t. III, skarga kasacyjna – k. 449-458, t. III, postanowienie z dnia 12 marca 2014 r., k. 494-495, t. III, skrócony odpis aktu urodzenia powódki – k. 8, t. I, korespondencja – k. 73 – 82, 136, 166 – 184, 192 – 196, t. I, 208 – 215, t. II, dokumentacja medyczna powódki – k. 104 – 118, 134 – 135, 138 -156, t. I, upoważnienie notarialne z dnia 4 października 2004 r. – k. 164, t. I, pełnomocnictwo notarialne z dnia 3 marca 2006 r. – k. 165, t. I,

W skład masy spadkowej po zmarłej A. N. wchodzi lokal mieszkalny położony przy ulicy (...) w K., obręb (...), jednostka ewidencyjna K., dla którego Sąd Rejonowy dla Krakowa – Podgórze w Krakowie, Wydział IV Ksiąg Wieczystych prowadzi KW nr (...).

Przedmiotowy lokal znajduje się na 1 piętrze (2 kondygnacji) budynku przy ul. (...). Składa się z dwóch pokoi, kuchni, łazienki, przedpokoju oraz piwnicy o pow. 2,80 m². Łączna powierzchnia lokalu wynosi 57,46 m², użytkowa natomiast 54,66 m².

Wartość rynkowa mieszkania wynosi 367.000 zł.

Dowód: opinia biegłego sądowego – 9-21, t. I.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie niekwestionowanych przez strony dokumentów prywatnych i urzędowych przedłożonych do akt sprawy oraz zeznań przesłuchanych świadków, które uznał Sąd za wiarygodne bowiem były logiczne, spójne i wzajemnie się uzupełniały. Stan faktyczny został ustalony także częściowo na podstawie zeznań samych stron, wobec ich wzajemnej sprzeczności z zakresie w jakim korespondują z treścią pozostałego zgromadzonego materiału dowodowego. Za miarodajny i wiarygodny dowód w sprawie Sąd uznał również opinię sądową biegłego z zakresu wyceny nieruchomości. Opinia została sporządzona w sposób fachowy, rzetelny, przez osobę dysponującą odpowiednią wiedzą specjalistyczną. Zaprezentowane w opinii wnioski wywiedziono w sposób zgodny z zasadami logiki oraz doświadczenia życiowego. Nadto do opinii nie zostały wniesione żadne zarzuty.

Pozostałe dowody nie miały istotnego znaczenia dla wyniku niniejszej sprawy (art. 227 k.p.c.), toteż Sąd nie uwzględnił ich w podstawie faktycznej rozstrzygnięcia.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Powódka E. N. (1) w ostatecznie sformułowanym żądaniu pozwu domagała się od pozwanej H. A. kwoty 100.000 zł tytułem części należnego jej zachowku, którego całkowitą wysokość określiła na kwotę 252.000 zł.

Bezspornym w sprawie było, iż powódka E. N. (1) w chwili śmierci matki była jej jedynym spadkobiercą ustawowym. Testamentem sporządzonym w formie aktu notarialnego w dniu 27 lipca 2005 r., Rep. (...) w K. przed notariuszem A. P. do całości spadku spadkodawczyni A. N. powołała pozwaną H. A., wydziedziczając jednocześnie swoją jedyną córkę – powódkę E. N. (1).

Zgodnie z art. 991 § 1 k.c. zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni – dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach – połowa wartości tego udziału (zachowek). Jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź

w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia (§ 2). Poza sporem pomiędzy stronami pozostaje okoliczność, iż powódka nie otrzymała należnego jej zachowku w żadnej ze wskazanych wyżej postaci.

Stosownie do treści art. 1008 k.c. spadkodawca może w testamencie pozbawić zstępnych, małżonka i rodziców zachowku (wydziedziczenie), jeżeli uprawniony do zachowku:

- 1) wbrew woli spadkodawcy postępuje uporczywie w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego;
- 2) dopuścił się względem spadkodawcy albo jednej z najbliższych mu osób umyślnego przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności albo rażącej obrazy czci;
- 3) uporczywie nie dopełnia względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych.

Ponadto, jak stanowi art. 1009 k.c. przyczyna wydziedziczenia uprawnionego do zachowku powinna wynikać z treści testamentu.

Na wstępie należy podnieść, iż wydziedziczenie, czyli pozbawienia spadkobiercy prawa do zachowku po spadkodawcy stanowi instytucję wyjątkową. Przyczyny wskazane w art. 1008 k.c. stanowią katalog zamknięty i nie jest dopuszczalne stosowanie w tym zakresie rozszerzającej wykładni okoliczności uzasadniających całkowite wyłączenie spadkobiercy od dziedziczenia. Aby można było mówić o skutecznym wydziedziczeniu muszą być spełnione dwa kryteria. Po pierwsze, jedna z przyczyn wydziedziczenia musi być wskazana w treści testamentu. Należy zaakcentować, że nie jest konieczne, aby spadkodawca posługiwał się sensu stricto słowami ustawy, jednakże przytoczone okoliczności winny pozwalać na przyjęcie, iż w wystąpiła jedna z przesłanek określonych w art. 1008 k.c. Po drugie, powołane okoliczności muszą mieć przełożenie na rzeczywistość. Testament jako dokument prywatny, o którym mowa w art. 245 k.p.c. nie stanowi dowodu, że wymieniona w nim przyczyna wydziedziczenia rzeczywiście miała miejsce, ale musi ona obiektywnie istnieć. Dla zasadności wydziedziczenia nie ma decydującego znaczenia wola spadkodawcy, lecz obiektywne istnienie ściśle przewidzianych przez ustawodawcę w art. 1008 k.c. podstaw wydziedziczenia. Testament jest dokumentem prywatnym i stanowi jedynie dowód tego, że osoba która go podpisała złożyła zawarte w nim oświadczenie, a nie że przyczyna wydziedziczenia faktycznie istnieje (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 12 kwietnia 2013 r., sygn. akt I ACa 517/12, LEX nr 1311921, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 24 kwietnia 2014 r., sygn. akt I ACa 23/14, LEX nr 1489053, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 3 grudnia 2014 r., sygn. akt I ACa 702/14, LEX nr 1661152). Powyższe potwierdza, iż wydziedziczenia można dokonać w wyjątkowych warunkach, w szczególności pozbawienie prawa do zachowku nie może być implikacją arbitralnej decyzji testatora nie znajdującej odbicia w realiach konkretnych stosunków.

W niniejszej sprawie treść testamentu A. N. wskazywała na przesłanki wydziedziczenia wymienione w art. 1008 pkt 1 i 3 k.c. tj. sytuację, w której uprawniony do zachowku postępuje uporczywie w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego oraz jeżeli uporczywie nie dopełnia względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych. Spadkodawczyni powołała się na brak chęci kontaktu powódki z rodzicami, zwłaszcza na oświadczenie E. N. (1), że rodzice nie zobaczą jej już do końca życia. Ponadto wskazano, że ojciec powódki nie mógł liczyć na jej osobę podczas choroby i okresu rekonwalescencji w roku 2000. W ocenie spadkodawczyni zmuszony był wówczas do korzystania z pomocy obcych ludzi. Ewentualna pomoc ojcu miała być uzależniona od upoważnienia powódki do rachunku bankowego państwa N.. Zdaniem testatorki powódka wyrażała się niegrzecznie o swoich rodzicach, wszelkie próby unormowania relacji z córką kończyły się niepowodzeniem. Postawa powódki miała znamionować cechy psychicznego znęcania się nad schorowanymi rodzicami.

Ustalone w toku postępowania dowodowego okoliczności nie świadczą, aby zachowanie powódki wypełniło którąkolwiek z przesłanek przemawiającą za zasadnością wydziedziczenia. W realiach przedmiotowej sprawy stosunki E. N. (1) ze swoją matką A. N. należy zdefiniować jako trudne i skomplikowane. Spadkodawczyni konsekwentnie odmawiała przyjęcia od powódki jakiegokolwiek pomocy czy wsparcia. Mimo to powódka wykazywała ciągłą troskę o matkę. Nie ustawała w podejmowaniu prób nawiązania kontaktu z nią, czy to w formie osobistych odwiedzin (w

przypadku których najczęściej nie była wpuszczana do mieszkania), czy poprzez telefonowanie (matka odkładała słuchawkę), a także poprzez dyskretną interwencję osób trzecich. Nie bez znaczenia pozostaje również fakt, iż sama powódka jest osobą przewlekle chorą. Schorzenia, na które cierpi istotnie utrudniają jej codzienną egzystencję, korzysta z pomocy przyjaciół. To spadkodawczyni de facto nie interesowała się sytuacją zdrowotną powódki.

W świetle powyższego należy nadmienić, że w sprawie o zachówek badaniu podlega skuteczność wydziedziczenia. Jak wyżej wskazano, testament jako dokument prywatny nie korzysta z domniemania prawdziwości twierdzeń w nim zawartych, a stanowi jedynie dowód, tego, że osoba która go podpisała złożyła zawarte w nim oświadczenie. W związku z tym to na pozwanym spadkobiercy spoczywa określony w art. 6 k.c. ciężar udowodnienia istnienia przesłanek wydziedziczenia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 5 września 2013 r., sygn. akt I ACa 304/13, LEX nr 14 30808). Spadkobierczyni pozwana H. A. nie wykazała, aby wydziedziczenie zostało dokonane skutecznie, gdyż powołane okoliczności nie znajdują odzwierciedlenia w rzeczywistości.

Sąd przyjął iż powódce należy się zachówek w wysokości (...) wartości udziału spadkowego, który by jej przypadł przy dziedziczeniu ustawowym. E. N. (1) jest osobą trwale niezdolną do pracy, co potwierdza zalegająca w aktach dokumentacja medyczna powódki (vide – wypis z treści orzeczenia lekarza orzecznika (...), k. 154, t. I) Obecnie jest na emeryturze. Przesłankę trwałej niezdolności do pracy należy oceniać na moment otwarcia spadku, z tą bowiem chwilą powstaje uprawnienie do zachowku (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 11 stycznia 2013 r., sygn. akt V ACa 989/12). Powódka w dacie śmierci spadkodawczyni – 9 lipca 2009 r. – była niewątpliwie osobą trwale niezdolną do pracy.

Określając wysokość zasądzonej od pozwanej na rzecz powódki kwoty 100.000 zł Sąd oparł się na opinii biegłego sądowego z zakresu wyceny nieruchomości sporządzonej do sprawy o zachówek po zmarłym Z. N., sygn. akt I C 1221/07/K. Lokal nr (...) przy ul. (...) w K. wchodził w skład masy spadkowej po zmarłej A. N.. Powódka wskazała kwotę 252.000 zł należącą się jej tytułem nieotrzymanego zachowku. Podstawę obliczenia powyższej kwoty stanowiła wycena przedmiotowego lokalu mieszkalnego dokonana w w/w specjalistycznej opinii, w której określono wartość rynkową nieruchomości na kwotę 367.000 zł, a powódka powiększyła wysokość zachowku o kwotę 11.000 zł z tyt. wyposażenia mieszkania. Co prawda zawarta w opinii wycena została sporządzona w oparciu o ceny z dnia 15 maja 2008 r. to zważyć jednak należy, że dochodzona przez powódkę kwota 100.000 zł stanowi tylko część sumy 252.000 zł określonej przez powódkę jako cały należny jej zachówek. Biorąc pod uwagę, iż kwota 100.000 zł stanowi (...) wartości udziału spadkowego, który by przypadł E. N. (1) w przypadku dziedziczenia ustawowego to wystarczającym jest przyjęcie, że wartość przedmiotowego lokalu wynosi przynajmniej 150.000 zł. Pomimo, że od sporządzenia opinii biegłego minęło niespełna 8 lat (przy uwzględnieniu stanu lokalu na dzień 25 października 2004 r.) to należy skonstatować, iż na rynku nieruchomości od roku 2008 nie zaszły istotne zmiany, które pozwalałyby na przyjęcie, że wskazana nieruchomość nie jest warta co najmniej 150.000 zł, podczas gdy w wycenie określono jej wartość na sumę ponad dwukrotnie większą. Zasądzona kwota mieści się w (...) wartości udziału, który należał się powódce z ustawy, E. N. (1) była bowiem jedynym spadkobiercą zmarłej A. N., zatem cały spadek przypadłby tylko jej w przypadku dziedziczenia ustawowego. Z tych też względów Sąd poprzestał na załączonej do akt opinii wykonanej na potrzeby innego postępowania, gdyż w ocenie Sądu nie jest zasadne mnożenie dowodów i generowanie kosztów postępowania, w sytuacji gdy prima facie biorąc pod uwagę zasady doświadczenia życiowego, wartość lokalu mieszkalnego będącego podstawą obliczenia przysługującego powódce zachowku uzasadnia zasądzenie dochodzonej kwoty w całości.

O odsetkach ustawowych orzeczono na podstawie art. 481 § 1 i § 2 k.c., stwierdzając, iż należą się one powódce od zasądzonej kwoty od dnia 10 października 2013 r. do dnia 31 grudnia 2015 r., a dalsze odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty, gdyż pozwana otrzymała wniosek o zawiązanie do próby ugodowej w dniu 9 października 2013 r., więc w tej dacie zaktualizował się obowiązek zapłaty żądanej kwoty, a od dnia 10 października 2013 r. pozwana pozostawała w opóźnieniu. Roszczenie o zapłatę zachowku ma charakter bezterminowy, a zgodnie z art. 455 k.c. jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania.

Reasumując należy stwierdzić, iż dokonane przez spadkodawczynię A. N. wydziedziczenie było bezskuteczne, bowiem powołane w testamencie przesłanki w rzeczywistości nie miały miejsca, a zasądzona kwota nie przekracza wysokości należnego powódce zachowku.

Wobec powyższego Sąd orzekł jak w pkt I sentencji wyroku, biorąc za podstawę przytoczone przepisy.

O kosztach postępowania Sąd orzekł w pkt II sentencji wyroku na podstawie art. 98 k.p.c. z uwzględnieniem zasady odpowiedzialności stron za wynik procesu. Na zasądzoną od pozwanej (jako przegrywającej) na rzecz powódki (jako wygrywającej) kwotę 8.617 zł składa się: opłata sądowa od pozwu w wysokości 5.000 zł (art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, t. j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1025), wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w wysokości 3.600 zł (§ 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 461) podwyższone o kwotę 17 zł tyt. opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.